

Ny forskrift:

Helsepersonells adgang til å motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse

I helsepersonelloven § 9 inngår et generelt forbud mot at helsepersonell mottar gaver og lignende i tjenesten. Da helsepersonell utøver viktige tjenester og ofte forvalter lovbestemte rettigheter, er det nødvendig å ha regler som skal hindre at deres tjenestelike handlinger er utilbørlig påvirket av andre motiver enn faglige, objektive og saklige hensyn. Helsemyndighetene har ønsket å presisere lovbestemmelsen og på den bakgrunn vedtok man i august ovennevnte forskrift som trådte i kraft 1. september. Forskriften medfører ikke nye regler, men utdyper lovens generelle bestemmelse. Formålet med denne artikkelen er å gi et raskt overblikk over forskriftens hovedinnhold.

Det fremgår av forskriften at formålet er å unngå utilbørlig påvirkning av helsepersonell og å bidra til å sikre tiliten til helsepersonell og helsetjeneste ved å gjøre begrensningene i helsepersonells adgang til å motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse klarere.

Foruten å medvirke til at helsepersonell vet hvor grensen går når det gjelder å motta gaver og andre ytelser, vil forskriften innebære at helsepersonell har et konkret regelverk å vise til dersom det er behov for å kunne peke på en grense ved utilbørlige påvirkningsforsøk.

Forskriften inneholder to hovedkrav. Det første er at helsepersonell verken på egne eller andres vegne må motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til å påvirke deres tjenes-

telige handlinger på en utilbørlig måte. Det vil typisk være at man avtaler å bruke en bestemt type legemidler mot gjenytelser eller at man f.eks. som ansatt i offentlig sektor ved innkjøp av tjenester mottar en personlig gjenytelse fra leverandør og gjenytelsene må anses utilbørlig. Man kan si at det går en grense når det ikke lenger er faglige og saklige hensyn som styrer helsepersonellets valg, men ønsket om gjenytelsen eller «belønningen». Tilbørlig påvirkning er det fremdeles adgang til. Saklig og nøktern kunnskapsoverføring og opplæring av helsepersonell f.eks. tilbud om kurs i bruken av bestemt utstyr, virkningen av legemidler og lignende rammes ikke. Hvor grensen for utilbørlig påvirkning går, er naturligvis vanskelig å trekke opp helt nøyaktig. Man må utvise sunt skjønn. Det følger av forskriften at det er en helhetsvurdering som skal legges til grunn ved vurderingen av om noe er utilbørlig. Momenter som spiller en rolle er hvem som gir eller tilbyr ytelsen, helsepersonellets fullmakter og stilling, verdien av ytelsen og i hvilken hensikt ytelsen gis.

Det andre hovedkravet i forskriften er at helsepersonellet ikke må motta gave, tjeneste eller annen ytelse fra pasient når ytelsen har mer enn ubetydelig verdi. I forarbeidene til helsepersonelloven antydte man en grense på 1000 kroner (skrevet i 1998). Beløpet er en rettesnor og ingen matematisk grense. Avhengig av totalsituasjonen kan lavere beløp bli ansett betydelig og høyere beløp anses som innenfor ube-

tydelighetsgrensen. Igjen er man henvist til å bruke skjønn og se situasjonen an. Hensikten med regelen er at man vil unngå at helsepersonell mottar gaver av en verdi som kan sies å innebære en utnyttelse av pasienten. Dette gjelder også når gaven initieres av pasienten.

Forskriften fastsetter i til sammen 18 underpunkter hva som ligger i begrepet gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse. Skal man summarisk gjengi hoveddelen av punktene blir det alt fra rene penger, verdipapirer av alle slag, fast eiendom, dekning av utgifter til kurs eller reise ifm. etter- og videreutdanning, godtgjørelse for deltakelse i forsøksprosjekt, faglige gaver, dekning av private utgifter og provisjon eller rabatter ved egne innkjøp.

Den som vil gjøre seg nærmere kjent med forskriftens innhold kan søke på www.lovdata.no. Forskriftens fulle tittel samt vedtagelsesdato og hjemmel er: Forskrift om begrensninger i helsepersonells adgang til å motta gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse, vedtatt 29. august 2005 med hjemmel i lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. § 9.

Et fylldig rundskriv om forskriften kan man finne elektronisk på Helse- og omsorgsdepartementets nettside, www.odin.dep.no/hod. Rundskrivet som har nummer I-13/2005B kan også bestilles fra Statens forvaltningstjeneste, www.publikasjoner.dep.no.

Dag Erlend Reite
advokatfullmektig, NTF

www.odin.dep.no/hod